

Fascynujące krajobrazy

TATRY POLSKIE I SŁOWACKIE

Barbara Zygmńska

Fascynujące krajobrazy

TATRY POLSKIE I SŁOWACKIE

Tekst: **Barbara Zygmńska**

Konsultacja merytoryczna: **Paweł Krąż**

Redakcja i korekta: **zespół Wydawnictwa SBM**

Opracowanie graficzne i fotoedycja: **Jacek Bronowski**

Opracowanie okładki: **Panczakiewicz art.design®** – www.panczakiewicz.pl

Zdjęcia na okładce: **Shutterstock.com**

front (od góry, od lewej) – © TTstudio, © Roman Vanur, © TTstudio, © kovop58
tył (od lewej) – © about photo, © Bogdan Khmelnytskyi

Wydanie I

© Copyright for the text, cover and layout by Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.
Warszawa 2019

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.
ul. Sułkowskiego 2/2
01-602 Warszawa

www.WYDAWNICTWO-SBM.pl

ISBN 978-83-66482-00-5

WSTĘP

W Europie istnieje kilka dużych systemów górskich wypiętrzonych w różnych erach geologicznych. Wysokogórską rzeźbą cechują się niektóre najmłodsze łańcuchy, wypiętrzone w trwającej do dziś orogenezie alpejskiej. Na naszym kontynencie są to m.in.: Pireneje, Góry Betyckie, Alpy, Apeniny, Karpaty, Stara Płanina, Góry Dynarskie i Góry Krymskie.

Najrozleglejším systemem gór Europy Środkowej, zajmującym ponad 200 tys. km², są Karpaty wznoszące się na terytoriach Austrii, Czech, Słowacji, Polski, Węgier, Ukrainy i Rumunii. **Najwyższe w całych Karpatach są Tatry** i choć zajmują zaledwie 790 km² (ok. 0,4% powierzchni Karpat), tylko tutaj wznoszą się szczyty przekraczające 2600 m n.p.m. Wśród nich najwyższy jest **Gerlach** (2655 m n.p.m.).

Znaczne wyniesienie ponad poziom morza i wysunięcie na północ sprzyjały lodowcom, które istniały w Tatrach przez dziesiątki tysięcy lat. W apogeum ostatniego zlodowacenia w Tatrach było 55 lodowców o powierzchni ok. 280 km² i objętości lodu prawie 25 km³. Najsilniej zlodowacone były Tatry Wysokie – zasięg

moren wskazuje, że lodowce wychodziły tam daleko poza granicę gór. Efektem jest najwyraźniejsza w całych Karpatach polodowcowa rzeźba powierzchni, tak zwana alpejska. W Tatrach Zachodnich lodowce najczęściej zajmowały tylko górne części dolin, więc ich ujściowe odcinki wytworzyła erozja rzeczna, a w Tatrach Bielskich występowały niewielkie lodowczyki modelujące tylko północne stoki tych gór.

Tatry są otoczone obszernymi kotlinami, ponad które wywyższają się nawet na 2000 m, co potęguje wrażenie ich ogromu. Najlepiej widać to ze znajdującej się na południowym wschodzie Kotliny Popradzkiej – np. miasto Kieżmark leży na wysokości 626 m n.p.m., a odległa o 15 km Łomnica wznosi się na 2634 m n.p.m. Znaczne przewyższenie ujawniają także widoki na Krywań z Kotliny Liptowskiej czy na Tatry Wysokie od północy, z Kotliny Nowotarskiej. Od północy z Tatrami sąsiaduje tektoniczne obniżenie zwane Bruzdą Podtatrzańską, w którym są usytuowane prawie wszystkie miejscowości turystyczne północnych skłonów Tatr, od Zuberca i Orawic przez Kościelisko, Zakopane, Podspady po Zdziar.

Tatry z lotu ptaka, widok od południowego zachodu

Widok z Rysów

Na terenie **Tatrzańskiego Parku Narodowego** (TPN) działa osiem schronisk PTTK, a łączna długość oznakowanych szlaków pieszych wynosi blisko 250 km. Większość z nich jest dwukierunkowa. W parku udostępniono także miejsca do uprawiania narciarstwa zjazdowego, taternictwa i speleologii, a ponadto wytyczono kilka tras rowerowych. Z tej infrastruktury można korzystać pod warunkiem przestrzegania przepisów, o których przypominają tablice przy każdym z wejść na teren TPN. Nie wolno m.in. biwakować, palić ognia, hałasować, płoszyć i zabijać zwierząt, niszczyć roślin i pozostawiać śmieci.

Słowacki **Tatranský národný park** (TANAP) ma ponadtrzykrotnie większą powierzchnię, ale szlaków turystycznych jest tu relatywnie mniej – niewiele ponad 500 km. Za to znacznie więcej jest dróg dostępnych dla rowerów. Amatorzy taternictwa powinni wiedzieć, że zasady uprawiania wspinaczki u naszych sąsiadów różnią się od obowiązujących po polskiej stronie.

Również przepisy dotyczące wstępu i poruszania się po TPN i TANAP znacznie się różnią. Przede wszystkim po słowackiej stronie nie obowiązują bilety wstępu. Poza tym na Słowacji znaczna część szlaków wiodących ponad granicą lasu jest zamknięta od 1 listopada do 15 czerwca – wyjątki dotyczą dojścia do niektórych wysoko usytuowanych schronisk. W Polsce od 1 grudnia do 31 maja są zamykane tylko trzy krótkie odcinki szlaków. Natomiast od 1 marca do 30 listopada wszystkie szlaki turystyczne na terenie TPN są niedostępne od zmierzchu do świtu. Aktualne informacje na temat turystyki w Tatrach, m.in. warunków na szlakach, okresowych zamknięć szlaków i zagrożeń można znaleźć w komunikacie turystycznym na stronach internetowych TPN (www.tpn.pl).

Warto także pamiętać, że **na Słowacji ratownictwo jest płatne** – wybierając się w słowackie Tatry lub choćby tylko na szlak biegnący wzdłuż granicy państwa, należy się ubezpieczyć. Po naszej stronie akcje ratownicze TOPR są dla Polaków bezpłatne.

LEKSYKON

BABKI

Babki i okolice, widok od południa

Babki to rozległy, bezleśny masyw górski, który jest zakończeniem grzbietu odchodzącego na południe od Siwego Wierchu w kierunku Liptowa. Od sąsiadującej z nimi od północy Małej Kopy (Malá kopa, 1637 m n.p.m.) Babki są oddzielone przełęczą Babkowa Przehyba (Babková priehyba, 1491 m n.p.m.), w pobliżu której, około 800 m na wschód, znajduje się niewielkie schronisko Chata Czerwieniec. Podobnie jak cały masyw Siwego Wierchu, tak i Babki są zbudowane ze skał osadowych i charakteryzują

się piękną wapieniolubną roślinnością. U ich stóp znajduje się kilka jaskiń, w tym znana z wykopalisk archeologicznych Dupnica. Ponieważ szczyt Babek pokrywa rozległa łąka, a cały masyw jest dość mocno wysunięty na południe w stosunku do głównego grzbietu tatrzańskiego, z wierzchołka rozciągają się piękne widoki na Tatry Zachodnie, Góry Choczańskie i Liptów.

Szczyt przecina szlak zielony z Siwego Wierchu do rozdroża Tokarnia (Tokariny) u wylotu Doliny Jałowieckiej. Wschodnie stoki Babek trawersuje szlak niebieski z przełęczą Przedwrocie (Predúvratie, 1585 m n.p.m.), wiodący obok schroniska Chata Czerwieniec do węzła szlaków Bobrowiecki Wapiennik (Bobrovecka vepnica) na granicy Tatr i Kotliny Liptowskiej.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Babky, 1566 m n.p.m.
szczyt/masyw, Tatry Zachodnie

BANIKOWSKA PRZEŁĘCZ

Banikowska Przełęcz i szlak w kierunku Pachoty

Banikowska Przełęcz usytuowana w głównej grani tatrzańskiej, pomiędzy Banówką a Pachotem, z obu stron jest dostępna turystycznie i stanowi ważny węzeł szlaków. Od południowego zachodu z Liptowa wyprowadza na nią szlak niebieski z Doliny Jałowieckiej przez Dolinę Parzychwost, od północnego wschodu z Orawy prowadzą szlaki: żółty z polany Adamcula w Dolinie Rohackiej i zielony od Bufetu Rohackiego obok Rohackich

Stawów. Ten ostatni wiedzie dalej granią na szczyt Banówki, a potem schodzi do Doliny Żarskiej. Ponadto główną granią prowadzi przez przełęcz szlak czerwony wytyczony wzdłuż całej grani słowackich Tatr Zachodnich.

📍 INFORMACJE:

Słowacja
Baníkovské sedlo, 2040 m n.p.m.
przełęcz, Tatry Zachodnie

BANÓWKA

Banówka (w centrum); widok od wschodu, od strony Hrubej Kopy

Banówka to wybitny granitowy szczyt w głównej grani tatrzańskiej, najwyższy w grani głównej Tatr Zachodnich, a także czwarty co do wysokości tego pasma. Na północnym zachodzie sąsiaduje z Pachotem, od którego oddziela go Banikowska Przełęcz, na wschodzie z Hrubą Kopą oddzieloną Przełęczą nad Zawratami. Banówka jest szczytem zwornikowym: na południe

odchodzi od niej długa grań oddzielająca doliny Jałowiecką i Żarską. W grani tej ponad Jałowiecką Przełęczą dominuje wybitny, niedostępny szlakiem szczyt Rosocha Jałowiecka. Północne ściany Banówki opadają około 300-metrową ścianą w kierunku Doliny Spalonej (Spálená dolina), jednej z bocznych odgałęzień Doliny Rohackiej.

Przez szczyt przebiega szlak czerwony prowadzący wzdłuż głównej grani słowackich Tatr Zachodnich, a na południe schodzi ze szczytu szlak zielony sprowadzający przez Jałowiecką Przełęcz do Schroniska Żarskiego w Dolinie

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Baníkov, 2178 m n.p.m.
szczyt, Tatry Zachodnie

Od lewej: Trzy Kopy, Hrubá Kopa, Banówka, Pachoł i Rohacz Płaczliwy; widok z Rakonia

Żarskiej. W kierunku Przetęczy nad Zawratami prowadzi z Banówki skalista i eksponowana grań, a wiodący nią szlak to jeden z najtrudniejszych odcinków turystycznych w Tatrach: w kilku miejscach

jest ubezpieczony tańcuchami i wymaga dużej ostrożności. W dolnej części grani, tuż ponad przetęczą, znajduje się odosobniona turnia Igła w Banówce (Baničkovská ihla).

Widok z Banówki na wschód. Na pierwszym planie Rochacze, w tle Tatry Wysokie

BARANIE ROGI

Baranie Rogi widziane od południa, z Doliny Pięciu Stawów Spiskich; pod szczytem widoczna Barania Galeria

Baranie Rogi to masyw głównej grani Tatr Wysokich, którego podwójny wierzchołek znajduje się w długiej, bocznej grani odgałęziającej się na południowy wschód w Wyżnim Baranich Zworniku (Vyšná Barania strážnica, ok. 2500 m n.p.m.). Usytuowane są w niej wybitne i wysokie szczyty, m.in. Łomnica, Durny Szczyt i Kieżmarski Szczyt. Od reszty grani masyw Baranich Rogów

oddzielony jest Baranią Przetęczą. Jako szczyt zwornikowy Baranie Rogi wznosi się ponad trzema dolinami walnymi: na północy Jaworową (a właściwie jej odgałęzieniem, czyli Doliną Czarną Jaworową), na południowym zachodzie Zimnej Wody (dokładniej Doliną Pięciu Stawów Spiskich) oraz na zachodzie Doliną Dziką – odgałęzieniem Kieżmarskiej.

Wyżni Barani Zwornik od masywu Śnieżnego Szczytu oddziela Śnieżna Przetęcz (Ľadové sedlo, 2341 m n.p.m.), a od Czarneho Szczytu, kolejnego w grani głównej – Przetęcz Stolarczyka. Wierchołki Baranich Rogów są przedzielone Baranią Szczerbą (Barania škára), a od

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Baranie rohy, 2526 m n.p.m.
szczyt, Tatry Wysokie

Baranie Rogi oraz Durny Szczyt i Łomnica; widok od zachodu

Wyżniego Baraniego Zwornika oddziela je płytka, niewielka przetęcz Wyżnia Barania Ławka (Barania priehyba). W kierunku Doliny Pięciu Stawów Spiskich ze szczytu opada Barania Galeria, czyli duży pochyty taras zasypany rumoszem skalnym, który od strony Baraniej Przetęczy jest łatwo dostępny, a w stronę Doliny Pięciu Stawów Spiskich opada pionowymi ścianami.

Baranie Rogi nie są udostępnione żadnym szlakiem turystycznym, ale można je zdobyć z uprawnionym przewodnikiem międzynarodowym. Trasa od strony Doliny Pięciu Stawów Spiskich nie jest trudna, a ekspozycja występuje w nielicznych miejscach. Dużo trudniejsze i bardziej eksponowane jest turystyczne wejście od strony Doliny Dzikiej.

Poranny widok z Baranich Rogów na północ

BARANIEC

Masyw Barańca widziany z Liptowa

Baraniec (Wielki Baraniec), trzeci co do wysokości szczyt Tatr Zachodnich, znajduje się w długiej bocznej grani oddzielającej doliny Żarską i Jamnicką. Grani ta odchodzi od głównego grzbietu tatrzańskiego na wierzchołku Rohacza Płaczliwego i obniżając się najpierw na Żarską Przetęcz, a potem wznosząc na Smrek (Smrek, 2072 m n.p.m.), ma kulminację w Barańcu, po czym dzieli się na kilka ramion i opada w kierunku wylotów dolin Żarskiej i Wąskiej (wspólnego ujścia Jamnickiej i Raczkowej). Od południa pod wierzchołek Barańca podchodzi niewielka Dolina Tarnowiecka (Trnovská dolina). Od północy, od niższego o ponad 100 m Smreka, Baraniec oddziela Przetęcz nad Pustę.

📍 INFORMACJE:

Słowacja

Baranec, Veľký vrch, 2184 m n.p.m.
szczyt/masyw, Tatry Zachodnie

Baraniec jest potężnym rozłożystym masywem zbudowanym z łupków krystalicznych, z niewielkimi wtrąceniami innych skał metamorficznych. Skały tego typu stają się bardzo śliskie po deszczu, dlatego należy zachować ostrożność. Wejście na szczyt możliwe jest żółtym szlakiem turystycznym od strony Rohacza Płaczliwego. Od drugiej strony, czyli od wylotu Doliny Żarskiej, turystyczna ścieżka wiedzie przez Goły Wierch (Holý vrch, 1723 m n.p.m.). Tuż przed nim do żółtych znaków dołącza szlak niebieski prowadzący od Drogi nad Łakami. Ponadto od wylotu Doliny Wąskiej szczyt Barańca można zdobyć zielonym szlakiem przez Mały Baraniec (Mládky, 1947 m n.p.m.). Wszystkie trasy na wierzchołek są łatwe, jednak ze względu na konieczną do pokonania wysokość względną i stromiznę zboczy wycieczka może być dość uciążliwa. Zimą opadające spod Barańca żleby są bardzo lawiniaste.

BATYŻOWIECKA DOLINA

Dolina Batyżowiecka, Batyżowiecki Staw i masyw Kończystej

Dolina Batyżowiecka, najmniejsza dolina walna Tatr Wysokich, ma powierzchnię 6,8 km². Turystycznie jest udostępniona tylko przebiegającą na wysokości progu Batyżowieckiego Stawu Magistralą Tatrzzańską. W grani głównej ponad doliną usytuowane są szczyty: Zmarzły, Kaczy Szczyt, Batyżowiecki i Zadni Gerlach. Po stronie zachodniej, w grani oddzielającej Batyżowiecką od dolin Złomisk i Stwolskiej, znajdują się m.in.: Kończysta, Stwolska Turnia (Štôlska veža), Mała Kończysta (Malá Koňčistá, 2450 m n.p.m.) i charakterystyczny Drąg (Drúk). Od wschodu dolinę ogranicza masyw Gerlachu. Najwyższą część doliny,

zbudowaną z rumowiska bloków skalnych, dzieli na dwa kotły strzelista, choć niewysoka turnia Kościótek (Kostolík, 2262 m n.p.m.). Batyżowiecki Potok tworzy poniżej stawu kilka wodospadów, w większości trudnych do wypatrzenia ze szlaku w gęstej, wysoko podchodzącej kosodrzewinie.

Nazwy doliny, stawu i szczytu pochodzą od jednej z najstarszych wsi na górnym Spiszu – Batyżowic (Batizovce), do której dolina należała.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Batizovská dolina
dolina walna, Tatry Wysokie

BATYŻOWIECKI STAW

Batyżowiecki Staw u podnóża masywu Gerlachu

Batyżowiecki Staw, zbiornik pochodzenia polodowcowego o kształcie półksiężyca, jest usytuowany w środkowej części Doliny Batyżowieckiej, na wysokości 1884 m n.p.m. Ma około 11 m głębokości, 27 800 m² powierzchni, a jego rozmiary wynoszą około 234 × 160 m. Brzegiem stawu przechodzi czerwono znakowana Magistra Tatrzańska, do której nad samym

stawem dołącza szlak żółty wiodący z Wyżnich Hagów przez Dolinę Stwolską.

W górnej części Doliny Batyżowieckiej, pomiędzy szczytem Kościółka (Kostolík, 2262 m n.p.m.) a zachodnimi ścianami Gerlachu, usytuowana jest grupa małych, okresowych stawów zwanych Batyżowieckie Oka (Batizovské oká).

Znacznie niżej, na wysokości około 1230 m n.p.m., w dolnych partiach Doliny Batyżowieckiej, znajduje się jeszcze jeden mało znany staw. To niewielkie oczko wodne o nazwie Czarny Staw Batyżowiecki (Čierne pleso, Žump) ma średnicę około 20 m i stopniowo zarasta. Nie prowadzą do niego żadne szlaki turystyczne.

📍 INFORMACJE:

Słowacja
Batizovské pleso, 1884 m n.p.m.
jezioro, Tatry Wysokie

BESKID

Przełęcz Liliowe, Beskid (w centrum) i Kasprowy Wierch; w tle Giewont

Beskid to niewybitny szczyt w głównej grani tatrzańskiej, na granicy polsko-słowackiej, pierwszy od wschodu w głównej grani Tatr Zachodnich. Od znajdującego się po jego zachodniej stronie Kasprowego Wierchu oddziela go Sucha Przełęcz, a na wschodzie od Skrajnej Turni w Tatrach Wysokich – przełęcz Liliowe. Wierchotek Beskidu jest skalisty, ale jego stoki są łagodne i trawiaste. Ponieważ jest łatwo dostępny i znajduje się bardzo blisko Kasprowego Wierchu, na który można wjechać kolejką, jest bardzo często odwiedzany przez turystów. Przez wierchotek prowadzi szlak czerwony z Kasprowego Wierchu na Świnicę.

Beskid w zimowej szacie; po prawej Kasprowy Wierch

📍 INFORMACJE:

Polska / Słowacja, Beskyd, 2012 m n.p.m.
szczyt, Tatry Zachodnie

BIALKI DOLINA

Polana Biała Woda w środkowej części Doliny Białki i widok na południe

Dolina Białki, najrozleglejsza walna dolina Tatr o powierzchni około 65,8 km² (8,33% całych Tatr), znajduje się na terytoriach Słowacji i Polski, co ze względów historycznych powoduje bardzo duże różnice w zagospodarowaniu i udostępnieniu turystycznym. Różne są też niektóre przepisy dla zwiedzających. W głównym grzbiecie Tatr, ważniejszymi ze względów topograficznych szczytami i przełęczami nad Doliną Białki są kolejno od zachodu: Świnica, Gładka Przełęcz, Gładki Wierch, Szpiglasowy

Wierch, Wrota Chatubińskiego, Cubryna, Mięguszwiecki Szczyt Wielki, Mięguszwiecka Przełęcz pod Chtopkiem, Rysy, Wysoka, Ganek, Zmarzły Szczyt, Zadni Gerlach, przełęcz Polski Grzebień, Mała Wysoka, przełęcz Rohatka, Świstowy Szczyt i Mały Jaworowy Szczyt.

Geneza tej wielkiej doliny wiąże się z największym lodowcem tatrzańskim, zalegającym na tym terenie podczas maksimum ostatniego zlodowacenia (ok. 20 tys. lat temu), który miał prawie 45 km² powierzchni, 13,5 km długości (od ścian Zadniego Gerlachu aż poniżej obecnej Łysej Polany) i 420 m grubości. To powoduje, że w Dolinie Białki występuje najwięcej różnorodnych form polodowcowych – od charakterystycznego, wielokrotnie rozgałęzionego układu doliny,

📍 INFORMACJE:

Polska / Słowacja, Bielowodská dolina
dolina walna, Tatry Wysokie

Dolina Białej Wody; widok z Rumanowego Szczytu

poprzez ich U-kształtne przekroje, strome i pionowe ściany wielu szczytów, wygłady lodowcowe, moreny różnych typów i dużą liczbę jezior w polodowcowych karach.

Punktami wyjściowymi na wycieczki w Dolinie Białki są najczęściej parking na polanie Palenica Białczańska, usytuowany 1,5 km od Łysej Polany, słowacka osada Lysá Poľana albo schroniska PTTK w Starej Roztoce, Morskim Oku i Pięciu Stawach Polskich.

Wschodnią część Doliny Białki stanowi Dolina Białej Wody, w całości usytuowana na Słowacji. Jej długość od ujścia Rybiego Potoku aż do głównej grani Tatr wynosi

około 7 km. W górnej części Dolina Białej Wody dzieli się na kilka wachlarzowato ułożonych odgałęzień. Są to doliny (od zachodu na wschód): Żabia Białczańska (Żabich Stawów Białczańskich), Ciężka wraz z Dolinką Spadową, Kacza, Litworowa, Kocioł pod Polskim Grzebieniem (Zmrznięty kotol), Świstowa, Rówienki oraz Litworowy Żleb (Litworový žľab) i Spismichałowa (dwie ostatnie wcinają się w masyw Szerokiej Jaworzyńskiej).

W całej Dolinie Białej Wody nie ma schronisk ani bufetów, ale w jej środkowej części, na Polanie pod Wysoką, znajduje się obozowisko taternickie.

Ściany grani Młynarza nad środkową częścią Doliny Białej Wody (wschodniej części Doliny Białki)

BIAŁYCH STAWÓW DOLINA

Dolina Białych Stawów; na pierwszym planie Wielki Biały Staw, w tle Kozia Turnia i Jagnięcy Szczyt

Dolina Białych Stawów (dolina Bielych plies), jedna z trzech głównych gałęzi Doliny Kieżmarskiej, podchodzi pod główną grani tatrzańską pomiędzy Jagnięcym Szczytem a Bielską Kopą. Odcinek głównej grani tatrzańskiej wznoszący się ponad tą doliną

zwany jest Koperszadzka Granią i stanowi wschodnią granicę głównej grani Tatr Wysokich. Na terenie Doliny Białych Stawów, liczącej około 1,8 km², znajduje się kilkanaście stosunkowo niewielkich i płytkich stawów. Największy z nich to Wielki Biały Staw (1612 m n.p.m., pow. ok. 1 ha), nad którego północno-wschodnim brzegiem w latach 1942–1974 znajdowało się Schronisko Kieżmarskie, które zniszczył pożar. Obecnie są tam skrzyżowanie szlaków turystycznych i miejsce odpoczynku dla turystów.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, dolina Bielych plies
dolina, Tatry Wysokie / Tatry Bielskie

Dolina Białych Stawów; Wielki Biały Staw od południa

Przez dolinę prowadzi czerwono znakowany szlak turystyczny znad Zielonego Stawu Kieźmarskiego na Przełęcz pod Kopą – wschodnie zakończenie Magistrali Tatrzańskiej. Nad Wielkim Białym

Stawem krzyżuje się z nim szlak niebieski z Tatrzańskich Matlar do Jaworzyny Tatrzańskiej oraz kończy się szlak zielony z Tatrzańskiej Kotliny przez Dolinę Czarną Rakuską.

Dolina Białych Stawów, widok z Jagłonecznego Szczytu

BIELSKA JASKINIA

Turyści w Jaskini Bielskiej (w tzw. Sali Palmowej)

Jaskinia Bielska to jedyna udostępniona dla turystów jaskinia w słowackich Tatrach, która jest oświetlona elektrycznie i dopuszczona do zwiedzania, ale wyłącznie w grupach z przewodnikiem. Znajduje się na północnym stoku Kobyłego Wierchu we wschodniej części Tatr Bielskich, ponad osadą Tatrzańska Kotlina (Tatrzańská Kotlina). Całkowita długość jaskini wynosi 3829 m, a głębokość 168 m. Górne, obecnie nieużywane wejście do Jaskini Bielskiej,

było znane zapewne już w XVIII w., o czym świadczą podpisy na ścianach pochodzące z 1713 i 1731 r. Za oficjalną datę odkrycia groty przyjmuje się jednak 22 lipca 1881 r., kiedy to dwaj mieszkańcy z Białej Spiskiej, Johann Britz i Gyula Husz, weszli do pierwszej komory. 25 sierpnia przeprowadzili do jaskini grupę znamienitych mieszkańców miasta, m.in. restauratora i właściciela garbarni Augusta Kaltsteina, który później stał się inicjatorem powstania uzdrowiska Tatrzańska Kotlina, wielu ścieżek dla turystów i schronisk. Zimą tego samego roku wybudowano prowadzące do wnętrza jaskini drewniane schody, ponieważ wcześniej z otworu do pierwszej sali można było się dostać jedynie z użyciem liny, i postawiono stróżówkę.

📍 INFORMACJE:

Słowacja

Belanská jaskyňa, Belianska jaskyňa
jaskinia, Tatry Bielskie

Jaskinia została uroczyście otwarta 3 lipca 1882 r., a 5 marca 1883 r. podczas kolejnej wyprawy eksploracyjnej w górnych partiach jaskini odkryto jej najpiękniejszą część, którą również udostępniono turystom. Już w 1883 r. opublikowano pierwszy przewodnik po jaskini, w którym można przeczytać, że długość znanych wówczas korytarzy wynosiła 3088 m. Z powodu zwiększającej się liczby turystów w 1896 r. w grocie zainstalowano oświetlenie elektryczne. Specjalnie w tym celu w Tatrzańskej Kotlinie zbudowano małą elektrownię. O tak niezwykłej atrakcji turystycznej wspominały pod koniec XIX w. wszystkie przewodniki opisujące Węgry.

W ponad 130-letniej historii jaskinia znajdowała się pod nadzorem różnych opiekunów, zmieniał się też przebieg trasy i rodzaj oświetlenia. Obecnie w ciągu roku odwiedza

Szata naciekowa w Jaskini Bielskiej

Szata naciekowa w Jaskini Bielskiej

ją ponad 100 tys. osób, w tym około połowa to Polacy. Spośród innych udostępnionych turystycznie grot Jaskinię Bielską wyróżnia piękna, śnieżnobiała szata naciekowa. Na trasie zwiedzania, która obecnie liczy 1370 m długości z przewyższeniem 125 m, jest też kilka krystalicznie czystych jeziorok. Trasa jest oświetlona i prowadzi wygodnym betonowym chodnikiem. Wędrując po jaskini, trzeba pokonać 860 schodów zaopatrzonych w poręcze. Zwiedzanie trwa około 70 min. Temperatura powietrza w jaskini waha się w granicach 5–6,3°C, więc nawet latem konieczne jest założenie ciepłej odzieży. Od parkingów do jaskini prowadzi oznakowana szlakiem żółtym wygodna spacerowa ścieżka z tablicami informacyjnymi o przyrodzie tej części Tatr, którą w około 20 min dochodzi się do pawilonu wejściowego. Są tu kasy, spora poczekalnia, bufet, toalety oraz kiosk z pamiątkami.

BŁYSZCZ

Błyszcz i Bystra oraz otoczenie; widok od północnego zachodu, ze stoków Starorobociańskiego Wierchu

Błyszcz nie jest samodzielny szczytem, ale wyraźnym przedwierzchołkiem Bystrej usytuowanym w głównej grani tatrzańskiej, na granicy polsko-słowackiej. Z Bystrą, której wierzchołek znajduje się po południowej, słowackiej stronie grani głównej, połączony jest krótką, około 500-metrową, lekko wznoszącą się granią, w której nie ma żadnego obniżenia. Szczyt jest punktem zwornikowym dla przebiegającej w kierunku południowym grani Bystrej i kolejnych szczytów na południe od niej. Ku Dolinie Pyszej zbocza Błyszcz opadają bardzo stromymi zboczami o wysokości względnej wynoszącej około 400 m. Charakterystyczny kształt Bystrej

wraz z Błyszczem widoczny jest z wielu miejsc w Dolinie Kościeliskiej.

Przez Błyszcz przechodzi czerwony szlak turystyczny, który prowadzi wzdłuż prawie całej grani Tatr Zachodnich. Jego zachodnie stoki trawersuje niebieski szlak z Banistej Przełęczy wprost na Bystrą.

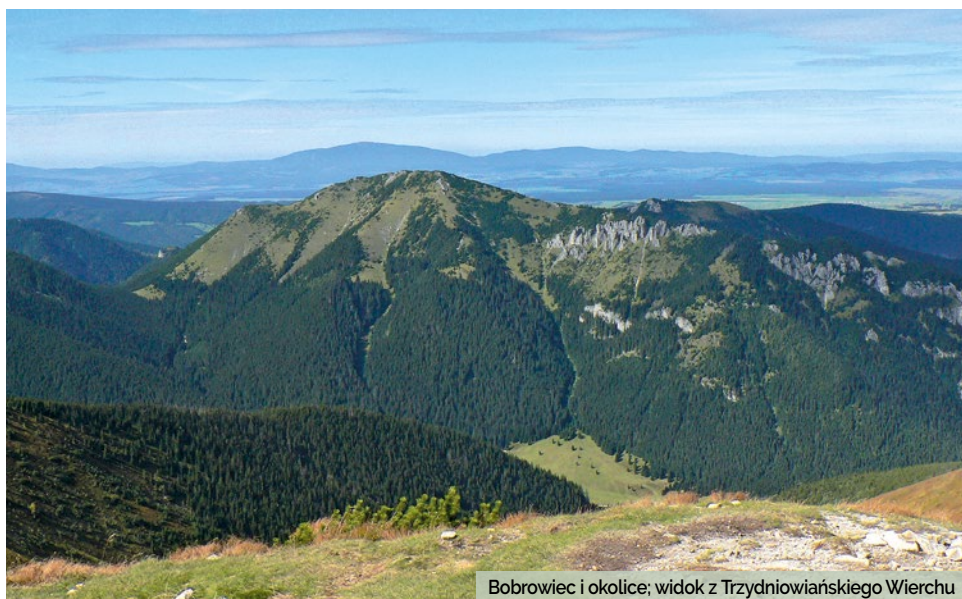

Błyszcz i Bystra z Doliny Kościeliskiej

📍 INFORMACJE:

Polska / Słowacja, Błyśť, 2159 m n.p.m.
przedwierzchołek, Tatry Zachodnie

BOBROWIEC

Bobrowiec i okolice; widok z Trzydniowiańskiego Wierchu

Bobrowiec to wybitny szczyt w grzbiecie granicznym odchodzącym od tatrzańskiej grani głównej w Wołowcu. Od północnego na południu Grzesia Bobrowiec jest oddzielony głęboką Bobrowiecką Przełęczą, a pomiędzy nim a przełęczą wznosi

się mało wybitny przedwierzchołek – Jam-borowy Wierch (1565 m n.p.m.). Od północnego na północy szczytu Parzączaka oddziela Bobrowiec równie głęboka Juraniowa Przełęcz. Bobrowiec jest zbudowany z wapieni i dolomitów serii regłowej. W pobliżu jego wierzchołka znajduje się wiele turni o fantazyjnych kształtach. W kierunku Doliny Chochotowskiej ciągnie się grzęda skalna zwieńczona wieloma niewysokimi dolomitowymi turniczkami zwanymi Chochotowskimi Mnichami, doskonale widoczna z okolic Schroniska na Polanie Chochotowskiej. Szczyt jest zamknięty dla ruchu turystycznego.

Bobrowiec, widok z Grzesia

📍 INFORMACJE:

Polska / Słowacja
Bobrovec, 1663 m n.p.m.
szczyt, Tatry Zachodnie

BOBROWIECKA PRZEŁĘCZ

Bobrowiecka Przełęcz ponad Polaną Chochotowską z widocznym Schroniskiem Chochotowskim; w tle Osobita

Bobrowiecka Przełęcz – niska, głęboko wcięta, usytuowana w granicznym grzbiecie odchodzącym na północ od Wołowca – oddziela szczyty Grzesia na południu i Bobrowca na północy. To jedna z leżących w jednej linii czterech głębokich przełęczy – pod Osobitą, Bobrowiecką, Iwaniacką i Tomanową – które zostały wypreparowane w miękkich łupkach i dolomitach dolnego triasu. Po stronie słowackiej pod przełęcz podchodzi górna

część Doliny Bobrowieckiej Orawskiej, na stronę polską opada bardziej stromo szeroki i głęboki Bobrowiecki Żleb. Bardzo blisko jest stąd do Polany Chochotowskiej i Schroniska Chochotowskiego. Przez Dolinę Bobrowiecką Orawską na przełęcz prowadzi niebieski szlak, zaczynający się w Orawicach. Dalej trasa wiedzie na Grzesia, a następnie na Wołowiec. Od strony polskiej od schroniska wiedzie szlak żółty, jednak nie dociera on do siodła przełęczy, a około 200 m poniżej dochodzi do szlaku niebieskiego, z którym wspólnie wiedzie na Grzesia. Ponieważ z obu stron granicy na Bobrowiecką Przełęcz prowadzą znakowane szlaki turystyczne, jest ona legalnym miejscem przekraczania granicy polsko-słowackiej.

📍 INFORMACJE:

Polska / Słowacja
Bobrovecké sedlo, 1356 m n.p.m.
przełęcz, Tatry Zachodnie

BRESTOWA

Brestowa; widok z Salatyńskiego Wierchu

Brestowa to rozległy, rozłożysty masyw w głównej grani tatrzańskiej zbudowany ze skał krystalicznych. Od niskiej przełęczy Palenica Jałowiecka grzbiet wznosi się poprzez Zuberski Wierch (Zuberec, 1753 m n.p.m.), a następnie Brestową Kopę (Malá Brestová, 1913 m n.p.m.) i zatacza wygięty ku północy łuk, osiągający kulminację na szczycie Berestowej. Cały masyw w okolicach grani jest trawiasty, lecz niżej, szczególnie w kierunku północnym, opada skalistymi ściankami.

W dolnej części zboczy Berestowej, poniżej granicy lasu, w czasie II wojny światowej działał niewielki partyzancki szpital. Sławna stała się akcja przeprowadzona przez ratowników TOPR, którzy w bardzo trudnych warunkach pogodowych ewakuowali poprzez linię frontu do Doliny

Chochotowskiej kilku rannych partyzantów, przechodząc tuż obok niemieckich patroli. Wydarzeniom tym poświęcona jest tablica pamiątkowa umieszczona na ścianie schroniska na Polanie Chochotowskiej. Ze Schroniska na Zwierówce do partyzanckiego szpitala, w którym wystawiono niewielką muzealną ekspozycję, prowadzi szlak żółty.

Z wierzchołka Brestowej rozpościerają się rozległe widoki na Tatry Zachodnie. Przez szczyt przechodzi szlak czerwony wiodący od Przełęczy Huciańskiej wzdłuż głównej grani Tatr Zachodnich. Na szczycie kończy się szlak niebieski, który doprowadza tu od północy, od Schroniska na Zwierówce.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Brestová, 1903 m n.p.m.
szczyt / masyw, Tatry Zachodnie

BUCZYNOWE CZUBY

Buczynowe Czuby to odcinek grani w długim grzbiecie odchodzącym na wschód od Świnicy i na tym odcinku oddzielający Dolinę Pańszczycy od Dolinki Buczynowej. Grań Buczynowych Czub ma kilkadziesiąt metrów długości i można w niej wyróżnić pięć turniczek, z których najwyższa znajduje się pośrodku i osiąga około 2126 m n.p.m. Od usytuowanej na zachodzie Orlej Baszty masyw oddziela szeroka przełęcz Pościel Jasińskiego, a na wschodzie od Wielkiej Buczynowej Turni – Przełęcz Nowickiego. Na obie strony z grani opadają pionowe urwiska.

📍 INFORMACJE:

Polska, ok. 2126 m n.p.m.
turnie / odcinek grani, Tatry Wysokie

Czerwono znakowana Orla Perć trawersuje turniczki Buczynowych Czub poniżej grani, a na jednej z przetáczek przechodzi z pótnocnej strony grani na pótdniowá.

BUJACZY WIERCH

Bujaczy Wierch i przełęcz Skalne Wrota (na dole), widok z Fajksowej Czuby

Bujaczy Wierch to zwornik dla siedmiu grani, co stanowi ewenement w całych Tatrach. Ten wybitny, rozłozysty masyw jest usytuowany w południowo-wschodniej części głównego grzbietu Tatr Bielskich. Od sąsiadującego z nim od zachodu grzbietu Jatek oddziela go Bujacza Przełęcz, a od Koziego Grzbietu (Kozi chrbát) i Fajksowej Czuby na wschodzie – głęboka przełęcz Skalne Wrota. W kierunku północnym od Bujaczego Wierchu odchodzi długi grzbiet, który schodzi do Doliny Bielskiego Potoku (dolina Belej) w rejonie dolnej części wsi Zdziar. Jagnięcy Grzbiet, również opadający na północ, oddziela

Dolinę pod Koszary (dolina pod Košiare) od Jagnięcej. Na południe odchodzi Rakuski Grzbiet z przełęczą Czerwoną Glinką (nad Czerwoną Glinką) oraz reglowymi szczytami Ryniasa i Stežka.

Przez szczyt Bujaczego Wierchu aż do 1978 r. prowadził czerwony szlak turystyczny, przedłużenie Magistrali Tatrzńskiej. Obecnie wierzchołek, podobnie jak całe Bielskie Tatry, znajduje się w strefie ochrony ścisłej.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Bujáci vrch, 1946 m n.p.m.
szczyt, Tatry Bielskie

BYSTRA

Bystra, Błyszcz i Pyszniańska Przetęcz w jesiennych barwach, w tle Krywań w Tatrach Wysokich

Bystra, najwyższy szczyt Tatr Zachodnich, znajduje się w bocznej grani odgałęziającej się na południe od tatrzańskiego grzbietu głównego w zwornikowym punkcie, jakim jest Błyszcz. Bystra to również zwornik dla dwóch grani odchodzących od niej na południowy zachód i południowy wschód

rozdzielonych Doliną Bystrą. W grani południowo-wschodniej wznoszą się m.in. szczyty Kobyły (Kobyła) i Kotłowej (Kotlová, 1985 m n.p.m.), w grani południowo-zachodniej – Jeżowa Kopa. Bystra wznosi się ponad trzema dolinami: Gaborową (górne odgałęzienie Doliny Raczkowej), Kamienistą i Bystrą.

Na Bystrą prowadzą dwa szlaki turystyczne – niebieski przez Dolinę Raczkową, a następnie jej górne piętro: Dolinę Gaborową, Banistą Przetęcz i zachodnie stoki Błyszcz, oraz żółty przez Dolinę

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Bystrá, 2248 m n.p.m.
szczyt, Tatry Zachodnie

Najwyższe szczyty Tatr Zachodnich, m.in. Bystra i Starorobociański Wierch; widok z Pilska w Beskidzie Żywieckim

Bystrą. Z Doliny Kamienistej można wejść na Bystrą szlakiem niebieskim przez Przetęcz Pyszniańską, a następnie czerwonym granicznym do Banistej

Przetęczy i dalej niebieskim. Droga jest okrężna, dlatego wielu turystów wykorzystuje skrót, idąc z Błyszczą granią wprost na Bystrą.

Widok z Bystrej na południe; w tle Niżne Tatry

BYSTRA DOLINA

Bystre Stawy w górnych piętrach Doliny Bystrej

Dolina Bystra nie opiera się o główny grzbiet Tatr, a jedynie wcina pomiędzy dwa grzbiety rozgałęziające się na wierzchołku najwyższego szczytu Tatr Zachodnich – Bystrej. Od wschodu dolinę ogranicza grań Kobyły (Kobyła) i Kottowej (Kotlová, 1985 m n.p.m.), od zachodu – grzbiet Jeżowej Kopy. Dno Doliny Bystrej wznosi się stromo do najwyższych tarasów z licznymi, niewielkimi stawami (Bystre Stawy; Bystré plesá). Trzy stawy są położone na wysokości około 1875 m n.p.m.: Wielki Bystry Staw (Veľké Bystré pleso; 12,5 m głębokości i 8600 m³), Mały Bystry Staw (Malé Bystré pleso; 0,5 m głębokości i 200 m³) i Długi Bystry Staw (Dlhé Bystré

pleso; 5 m głębokości i 2600 m³). Na najwyższym tarasie o nazwie Suchy Zadek (Suchý zadok) znajduje się Anusine Oczko (Anitino očko). Dolina ma długość około 5,5 km i powierzchnię 7,5 km². W widoku z góry olśniewa kontrast w wysokości użytkowania jej dna w stosunku do sąsiednich dolin – Kamienistej i Raczkowej. Różnica wysokości sięga około 400 m, co szczególnie jest widoczne np. z wierzchołka Bystrej. Przez Dolinę Bystrą prowadzi żółto znakowany szlak turystyczny na szczyt Bystrej.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Bystrá dolina
dolina, Tatry Zachodnie

Anusine Oczko

BYSTRA ŁAWKA

Widok z Bystrej Ławki na dolinę Młynicką

Bystra Ławka to wąska przełęczka w Grani Soliska, przez którą prowadzi popularny, żółto znakowany szlak turystyczny łączący doliny Młynicką z Furkotną. Bystra Ławka oddziela Bystre Czuby (Bystré hrbý) od Bystrych Turniczek (Bystré vežičky). Dawniej szlak prowadził przez usytuowaną bliżej Furkotu przełęcz Bystry Przechód, ale ze względu na bezpieczeństwo zmieniono jego przebieg. Trasa jest średnio trudna, ale w okolicach przełęczy, po obu stronach grani, została zabezpieczona kilkoma tańcuchami.

Bystra Ławka, widok od strony Doliny Furkotnej

📍 INFORMACJE:

Słowacja
Bystrá ľávka, ok. 2300 m n.p.m.
przełęcz, Tatry Wysokie

BYSTREJ DOLINA

Kuźnice i Dolina Bystrej, widok ze szlaku na Nosal

Dolina Bystrej to ostatnia na wschodzie walna dolina polskich Tatr, która znajduje się w całości na terenie Tatr Reglowych i Zachodnich. Na południu, od Kopy Kondrackiej po Kasprowy Wierch, opiera się o grzbiet główny, który na tym odcinku osiąga wysokości 1800–2005 m n.p.m. Zachodnie i północne ograniczenie stanowią grzbiety i granie biegnące z Kopy

Kondrackiej przez Giewont, Długi Giewont, Kopę Kalacką, Krokiew i Opalone. Od doliny Suchoj Wody Gąsienicowej oddzielają ją Uhrocie Kasprowe, Kopa Magury i Kopy Królowe, a od Doliny Olczyskiej – Skupniów Uptaz, Wysokie i Nosal z jego północnym grzbietem. Wąski wylot doliny znajduje się w okolicach połączenia ulicy Kartowicza i alei Przewodników Tatrzańskich. Dolina Bystrej, o powierzchni 16,5 km², w górnej części ma typowy układ wielokrotnie rozgałęzionej doliny polodowcowej oraz wąskie, ukształtowane przez rzekę ujście. Jej dolna część, aż po okolicę polany Kalatówki, znajduje się na terenie

📍 INFORMACJE:

Polska
dolina walna, Tatry Zachodnie

Górne piętra Doliny Bystrej; widok spod szczytu Kasprowego Wierchu, w tle Giewont

Tatr Reglowych. Otaczają ją niewysokie, wznoszące się do około 1550 m n.p.m. góry z licznymi skałkami w okolicach wierzchołków. W tym rejonie występują też liczne jałskinie i wywierzyska.

Około kilometra w głąb doliny znajduje się stara osada hutnicza Kuźnice z częściowo zachowaną XIX-wieczną zabudową oraz XX-wieczną infrastrukturą turystyczną – stacją kolejki linowej, restauracją, parkingiem i punktami gastronomicznymi. Tuż

powyżej Kuźnic na wschód odgałęzia się niewielka Dolina Jaworzynka, a kilometr wyżej rozdzielają się doliny Kasprowa, Gorczykowa i Kondratowa.

W Dolinie Bystrej znajdują się dwa schroniska, dwa klasztory, dwuodcinkowa kolej linowa, kolejka krzesetkowa i dwa wyciągi orczykowe oraz budynek obserwatorium meteorologicznego na Kasprowym Wierchu. Przez dolinę przebiega sieć szlaków turystycznych i tras narciarskich.

Górne piętra Doliny Bystrej; na pierwszym planie Dolina Kondratowa

CHOCHOŁOWSKA DOLINA

Dolina Chochołowska, kulturowy wypas owiec

Dolina Chochołowska, najdłuższa dolina polskich Tatr Zachodnich i druga co do wielkości po Dolinie Kościeliskiej, ma powierzchnię około 34,3 km² i długość około 10 km. Pod główny grzbiet tatrzański podchodzi pomiędzy Wołowcem a Raczkową Przetęczą na długości około 6 km. W środkowej części rozgałęzia się na dwie odnogi: Dolinę Starorobociańską oraz główną gałąź Doliny Chochołowskiej. Ta ostatnia w rejonie rozległej Polany

Chochołowskiej znów dzieli się na dwa ramiona: doliny Jarząbczą i Wyżnią Chochołowską. Oprócz tych głównych odgałęzień do Chochołowskiej uchodzi również wiele mniejszych dolin i żlebów.

Ta niezwykle interesująca pod względem przyrodniczym dolina walna przecina w swojej środkowej części pasmo skał osadowych, w związku z czym powstały w tym miejscu malownicze skalne bramy: Niżnia Brama Chochołowska i Wyżnia Brama Chochołowska. W tej części doliny występują również jaskinie, z których najbardziej znaną jest Szczelina Chochołowska. Niestety, żadna z jaskiń nie jest udostępniona dla turystów. Doliną płynie Chochołowski Potok, który na Siwej Polanie zmienia nazwę

📍 INFORMACJE:

Polska
dolina walna, Tatry Zachodnie

na Siwa Woda, a po połączeniu się z odwadniającym sąsiednią Dolinę Kościeliską potokiem Kirowa Woda tworzy Czarny Dunajec.

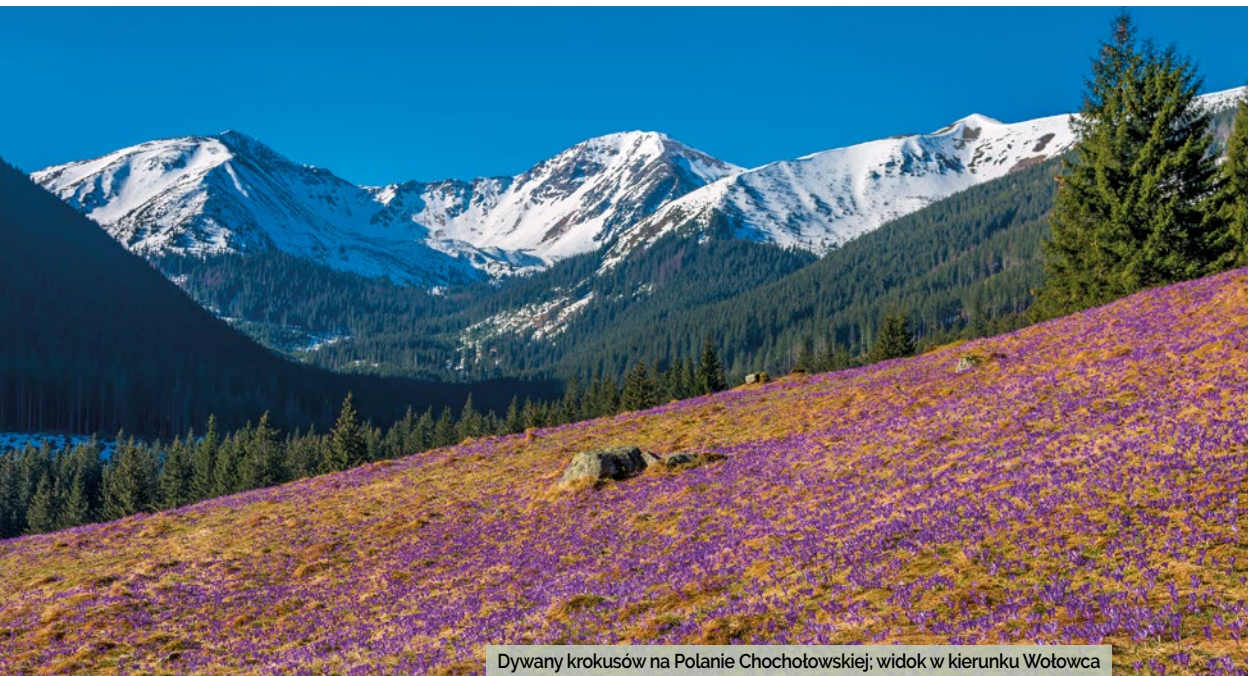
Zachodnim ograniczeniem doliny przebiega Główny Europejski Dział Wodny i jednocześnie granica polsko-słowacka. Najwyższym szczytem w otoczeniu Doliny Chochotowskiej jest Starorobociański Wierch, najwyższy szczyt polskiej części Tatr Zachodnich. Około 7 km od wylotu doliny, na rozległej Polanie Chochotowskiej stoi duże Schronisko Chochotowskie – jedyny obiekt turystyczny w tej części Tatr.

Przez długie lata mieszkańcy Chochotowa prowadzili w dolinie intensywny wypas owiec. Pozostałością gospodarki pasterskiej jest osiedle zabytkowych szałasów na Polanie Chochotowskiej. Latem na polanach Chochotowskiej i Huciska górale prowadzą kulturowy wypas owiec, więc można tam kupić np. bundz lub oscypek.

Zima w Dolinie Chochotowskiej

Od usytuowanej u wylotu doliny Siwej Polany aż do schroniska na Polanie Chochotowskiej można dojść początkowo szosą bez znaków, a następnie szlakiem zielonym. Dolina Chochotowska jest jedyną doliną tatrzańską po polskiej stronie, do której można wjechać rowerem, a także wprowadzić psa, ale jedynie asfaltową drogą do schroniska na Polanie Chochotowskiej.

Dywany krokusów na Polanie Chochotowskiej; widok w kierunku Wotowca

CICHA LIPTOWSKA DOLINA

Środkowa część Doliny Cichej Liptowskiej i Dolina Tomanowa Liptowska; widok z okolic Beskidu

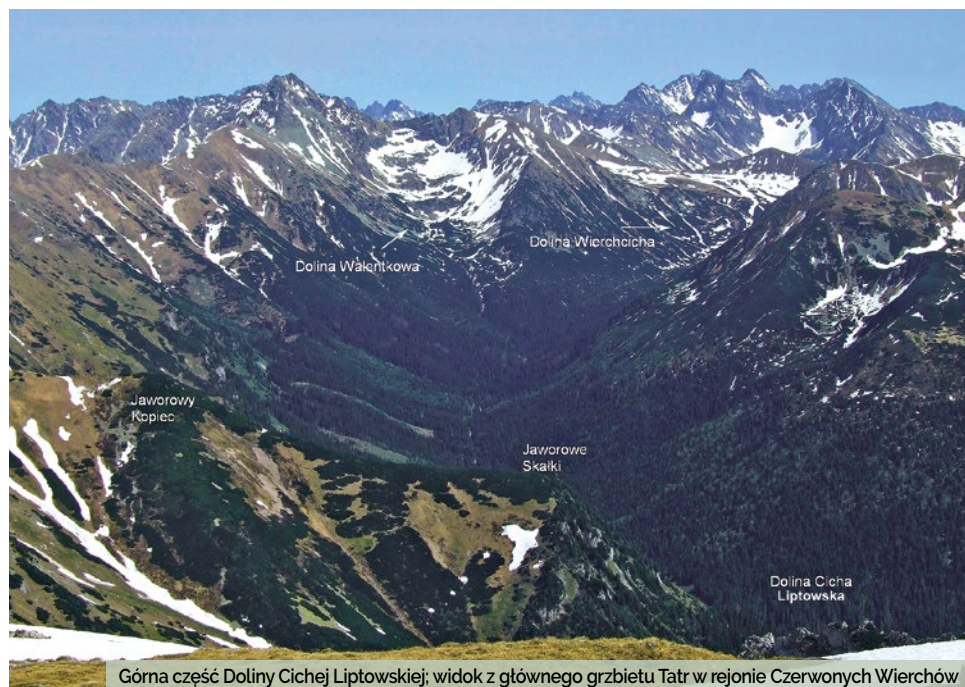
Dolina Cicha Liptowska razem z sąsiednią Doliną Koprową (52,3 km² z odgałęzieniami) tworzy największy powierzchniowo (ok. 83,5 km²) system dolinny w całych Tatrach. Jedyne możliwości komunikacyjne pomiędzy tymi dolinami dostępne dla turystów stwarza przełęcz Zawory usytuowana pomiędzy najwyższą częścią Doliny Cichej (zwaną Wierch-cichą) a Kobylą Dolinką (Kobylia dolina) w Dolinie Koprowej oraz zbieg dolin w ich najniższej części, prawie przy ujściu na Podtatrze.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Tichá dolina, dolina walna
Tatry Zachodnie / Tatry Wysokie

Rozdzielający te dwie doliny rozległy masyw Liptowskich Kop nigdy nie był zagospodarowany turystycznie i udostępniony szlakami, a objęcie go od ponad 50 lat ścisłym rezerwatem przyrody skutecznie chroni tereny przed ekspansją turystów. W XV i XVI w. cały rejon stał się miejscem poszukiwań i wydobywania rud metali, czego ślady są wciąż widoczne w lokalnych nazwach, np. Banie, Szkaradny Žleb, Podbańska. W XVII w. na zboczach dolin prowadzono intensywny wypas owiec, a w okolicach głównej grani Tatr, która z obu stron jest tu stosunkowo łatwo dostępna, dochodziło do spotkań i utarczek pasterzy z Podhala i z Liptowa.

Dolina Cicha ma długość około 16 km, i jest odwadniana przez potok Cicha Woda Liptowska (Tichý potok). Na znacznym

Górna część Doliny Cichej Liptowskiej; widok z głównego grzbietu Tatr w rejonie Czerwonych Wierchów

odcinku jej północne zbocze stanowi główna grań Tatr, za jej pośrednictwem graniczy kolejno (od zachodu na wschód) z dolinami Kościeliską, Matej Łąki, Bystrej, Suche Wody Gąsienicowej i Pięciu Stawów

Polskich. Doliny Cicha i Koprowa łączą się w ich dolnych częściach, około 2 km na północ od Podbańskiej. Z połączenia Cichej Wody Liptowskiej oraz Koprowej Wody powstaje rzeka Biała Liptowska, dopływ Wagu.

Dolina Cicha o wschodzie słońca; widok z okolic Kasprowego Wierchu

CIEMNIAK

Ciemniak, widok od zachodu

Ciemniak to pierwszy od zachodu szczyt należący do masywu Czerwonych Wierchów, usytuowany w głównej grani Tatr Zachodnich, na granicy polsko-słowackiej. W jego wierzchołku główna grań zatamuje się pod kątem 90° i zmienia kierunek z południkowego na równoleżnikowy. Od Tomanowego Wierchu Polskiego na zachodzie Ciemniak oddziela bardzo głęboka

Tomanowa Przełęcz. W grani powyżej przełęczy wznoszą się turnie zwane Stołami (Stoly, 1956 m n.p.m.). Na wschodzie od Krzesanicy, kolejnego wierzchołka należącego do Czerwonych Wierchów, oddziela go płytka Mułowa Przełęcz. Południowymi stokami Ciemniak opada w kierunku Doliny Cichej Liptowskiej. Na północy odchodzi od niego długi na około 5 km grzbiet schodzący w stronę Doliny Kościeliskiej, który rozgałęzia się na zachód szeregiem ramion opadających w kierunku głównej gałęzi Doliny Kościeliskiej skalistymi graniami, takimi jak Organy i Zdziary. Wprost na zachód od Ciemniaka schodzi kolejny grzbiet dzielący się następnie na dwa ramiona

📍 INFORMACJE:

Polska / Słowacja
Ciemniak, 2096 m n.p.m.
Tatry Zachodnie

obejmujące wąwóz Kraków. Górzące nad tym kanionem wybitne turnie to Saturn, Ratusz i Żar. Pomiędzy szczyty Ciemniaka i sąsiedniej Krzesanicy od północy podchodzi niewielka wisząca Dolinka Mułowa, górne piętro Doliny Miętusiej. W jej kierunku stoki Ciemniaka opadają pionowymi, wysokimi na około 200 m urwiskami.

Na Ciemniak można wejść czerwonym szlakiem turystycznym z Doliny Kościeliskiej grzbietem pomiędzy dolinami Kościeliską a Miętusią. Szlak koloru zielonego prowadzi z Kir przez całą długość Doliny Kościeliskiej, obok schroniska na Hali Ornak, następnie przez Dolinę Tomanową, traversując stoki Ciemniaka na Twardy Uptaz, gdzie dołącza do szlaku czerwonego i razem z nim wiedzie na wierzchołek, gdzie się

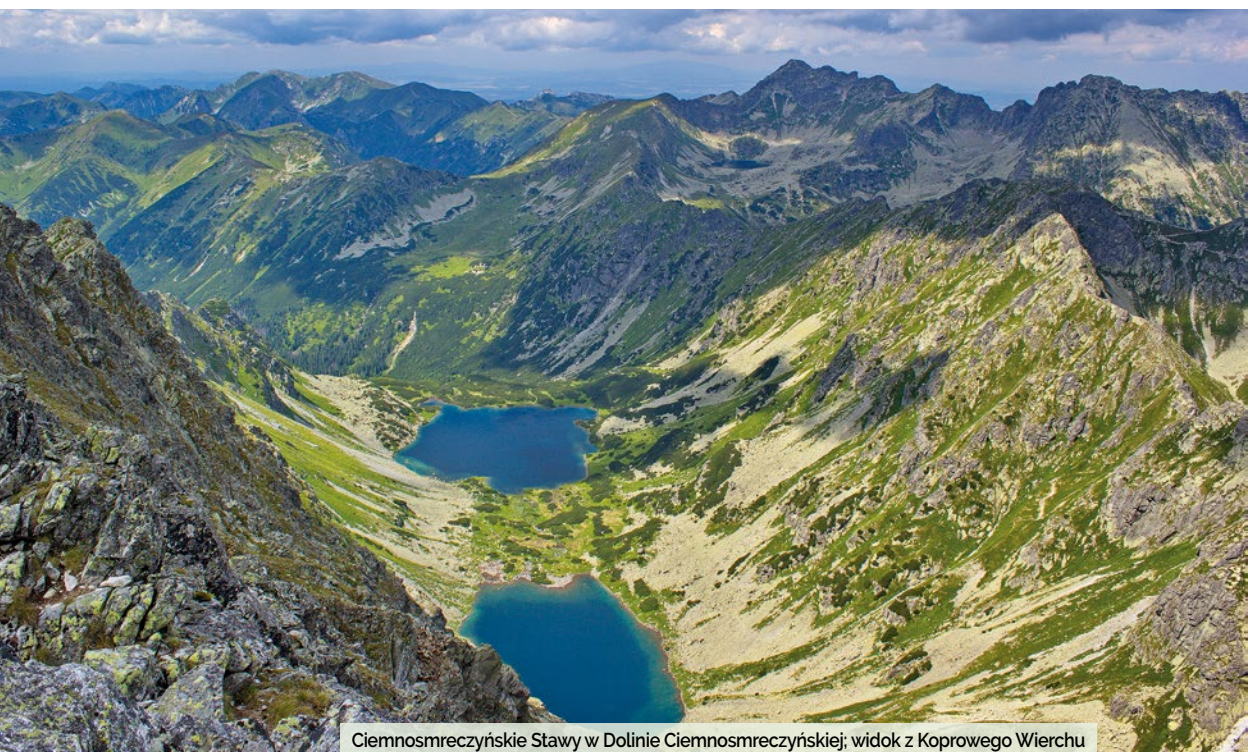
Urwiska i szczyt Ciemniaka; widok od strony Krzesanicy

kończy. Podobnie jak pozostałe wierzchołki Czerwonych Wierchów szczyt Ciemniaka jest doskonałym punktem widokowym.

Widok z Ciemniaka w kierunku Chudej Turni (na północny zachód)

CIEMNOSMRECZYŃSKA DOLINA

Ciemnosmreczyńskie Stawy w Dolinie Ciemnosmreczyńskiej; widok z Koprowego Wierchu

Dolina Ciemnosmreczyńska to najwyższe odgałęzienie Doliny Koprowej, podchodzące pod główną grań Tatr pomiędzy Gładkim Wierchem a Cubryną. Za pośrednictwem tej grani graniczy z polskimi dolinami Pięciu Stawów Polskich oraz Rybiego Potoku. W kierunku głównej gałęzi Doliny Koprowej Dolina Ciemnosmreczyńska opada stromym progiem o wysokości około 170 m, z którego spływa wodospad Ciemnosmreczyńska Sikława (Vajanského

vodopád). W dolinie znajdują się dwa stawy: Niżni Ciemnosmreczyński (Nižné Smrečinské pleso; powierzchnia 120 100 m², wymiary 525 × 360 m, głębokość około 37,8 m), który jest trzecim pod względem wielkości tatrzańskim stawem na Słowacji, oraz nieco mniejszy Wyżni Ciemnosmreczyński. Oba zbiorniki znajdują się w strefie ochrony ścisłej TANAP. Jedynie do niżej usytuowanego stawu prowadzi krótki czerwony szlak od rozdroża na dnie Doliny Koprowej. Najwyższa część Doliny Ciemnosmreczyńskiej usytuowana ponad stawami nosi nazwę Doliny Piarzystej.

Przez najniższą część doliny prowadzi zielony szlak turystyczny, który w dalszym biegu wyprowadza przez Kobylą Dolinkę (Kobyliá dolina) na przełęcz Zawory, oraz

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Temnosmrečinská dolina
dolina, Tatr Wysokie

Niżni Ciemnosmreczyński Staw

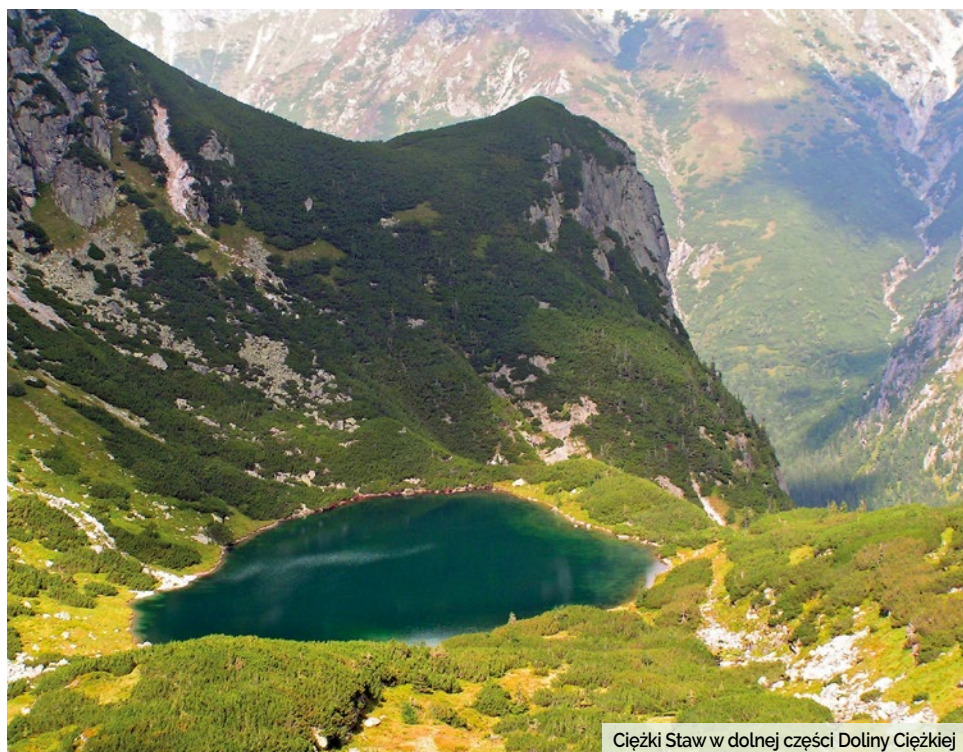
odgałęziający się od niego szlak czerwony, który wiedzie nad Niżni Ciemnosmreczyński Staw. Wyższa część doliny to obszar ochrony ścisłej i ruch turystyczny jest w niej zakazany.

Dolina Ciemnosmreczyńska była wielokrotnie opisywana w literaturze i poezji. Pisali o niej m.in. Stanisław Witkiewicz, Jan Kasprowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer i Maria Pawlikowska-Jasnorzewska.

Dolina Ciemnosmreczyńska; po lewej Mięguszwiecki Szczyt Wielki i Cubryna, po prawej Koprowy Wierch

CIĘŻKA DOLINA

Ciężki Staw w dolnej części Doliny Ciężkiej

Dolina Ciężka to górny fragment Doliny Białej Wody. Jej północną część stanowi jeszcze mniejsza Dolinka Spadowa (Spádová dolinka). Obie mają łącznie długość około 2 km, a ich ujście znajduje się w rejonie Polany pod Wysoką. Pod główną grań tatrzańską Dolina Ciężka podchodzi pomiędzy Rysami a Gankiem, granicząc z dolinami Żabią Mięguszwiecką (Žabich Stawów Mięguszwieckich) oraz Złomisk, natomiast w kierunku

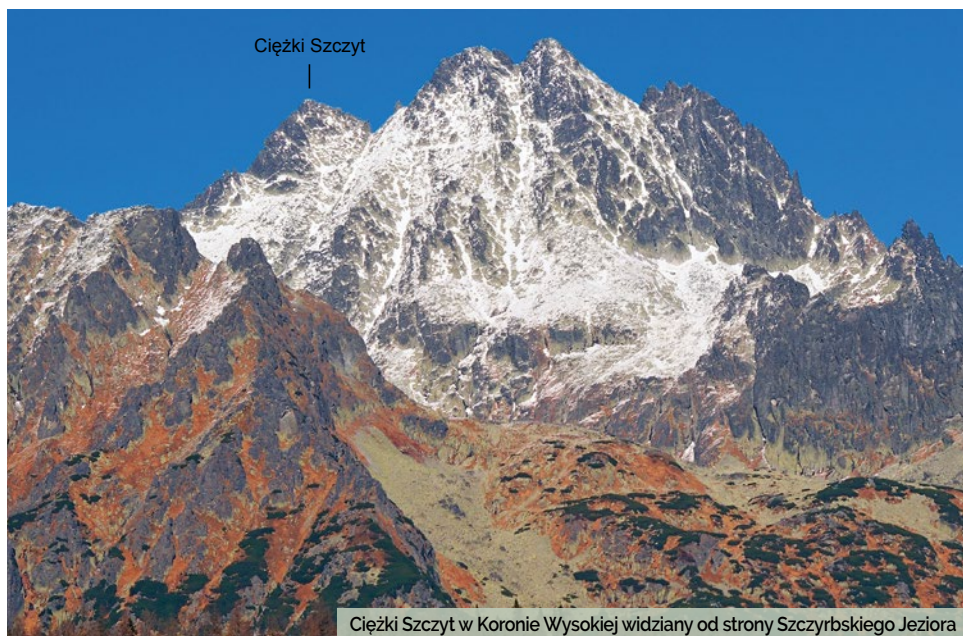
głównej gałęzi Doliny Białej Wody opada urwistym progiem o wysokości około 200 m. W jej dolnej części, na wysokości 1612 m n.p.m., pod ścianami masywu Młynarza, znajduje się Ciężki Staw (Ťažké pleso). Wyptywający z niego potok tworzy na progu najwyższy w Tatrach wodospad – Ciężką Siklawę (Ťažký vodopád) o wysokości około 100 m. Na górnym tarasie doliny usytuowany jest Zmarzły Staw pod Wysoką.

Dolina Ciężka nie jest udostępniona szlakami turystycznymi, natomiast otaczające ją ściany, a przede wszystkim niesamowita, pionowa, wysoka na około 300 m ściana Galerii Gankowej, stanowią ulubione miejsce wspinaczek taternickich.

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Ťažká dolina
dolina, Tatry Wysokie

CIEŻKI SZCZYT

Ciężki Szczyt w Koronie Wysokiej widziany od strony Szczyrbskiego Jeziora

Ciężki Szczyt należy do masywu Wysokiej usytuowanej w głównej grani Tatr Wysokich. Od znajdujących się na północy Rysów oddziela go przetęcz Waga, a od głównego wierzchołka Wysokiej na południowym wschodzie – Przetęcz pod Wysoką (Štrbina pod Ťažkým štítom, 2485 m n.p.m.). W kierunku południowo-zachodnim od Ciężkiego Szczytu odchodzi długa grań, w której dominuje Kopa Popradzka (Kôpky, 2354 m n.p.m.). Grań ta oddziela doliny Žabią Mięguszwiecką od Smocznej (Dračia dolina), która jest częścią Doliny Złomisk.

Ciężki Szczyt jest wyraźnie widoczny zarówno od strony północnej, jak i południowej. W widoku z północy wychyla się jako niższy ząbek pomiędzy szczytami Rysów i Wysokiej, a w widoku z południa, w szczególności od Szczyrbskiego

Jeziora, wraz z dwoma wierzchołkami Wysokiej oraz Smoczym Szczytem tworzy czterowierzchołkową Koronę Wysokiej. Na Ciężki Szczyt nie prowadzi żaden szlak turystyczny.

Ciężki Szczyt i Wysoka, widok z podejścia na Rysy

📍 INFORMACJE:

Słowacja, Ťažký štít, 2520 m n.p.m.
szczyt, Tatry Wysokie

CUBRYNA

Cubryna w skalnym murze zamykającym od południa Dolinę Rybiego Potoku

Cubryna, masyw w głównej grani tatrzańskiej, na granicy polsko-słowackiej, jest wyraźnie widoczny znad Morskiego Oka, na prawo od Mięguszwieckiego Szczytu. Od Zadniego Mnicha w grani od strony zachodniej oddziela ją Przetęczka pod Zadnim Mnichem (Štrbina za Druhým Mnichom, ok. 2135 m n.p.m.), a na wschodzie od Mięguszwieckiego Szczytu – Hińczowa Przetęcz.

📍 INFORMACJE:

Polska / Słowacja
Čubrina, 2376 m n.p.m.
szczyt, Tatry Wysokie

Cubryna jest ważnym punktem topograficznym, zwornikiem dla bardzo długiej i rozgałęzionej grani, odchodzącej od jej szczytu w kierunku południowo-zachodnim, w głąb Słowacji. W grani tej znajdują się wybitne i znane szczyty, m.in. Koprowy Wierch, Krywań, Hruby Wierch i wiele innych. Jednocześnie na wierzchołku Cubryny Główny Wododział Europejski opuszcza główną granią tatrzańską.

Szczyt Cubryny nie jest udostępniony żadnym szlakiem turystycznym, stanowi jednak częsty cel taterników wspinających się w rejonie Morskiego Oka. W kierunku jeziora schodzą z Cubryny trzy pochyłe, piarzyste tarasy zwane Galeriami Cubryńskimi.